

Ιστορία του Αραβοϊσλαμικού Πολιτισμού

Ενότητα 10: Αντιαποικιοκρατικά Κινήματα και Αραβικός Εθνικισμός

Δημήτριος Σταματόπουλος

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ενότητα 10α

1920-1945 [1]

- **Μάιος 1916:** Συμφωνίες Sykes – Picot (αγγλογαλλορωσική): κατανομή επιρροής στην περιοχή της Εγγύς Ανατολής.
- **Ρόλος του T.E. Laurence:** υπονόμηση της παραπάνω συμφωνίας προς όφελος της αγγλικής επιρροής.
- **Ιανουάριος 1917:** ο Sharif Hussein αναγνωρίζεται από την Βρεταννία και τη Γαλλία ως βασιλιάς του Χετζάζ.
- **Ρωσική Επανάσταση 1917:** αποκαλύψεις.
- **2 Νοεμβρίου 1917:** Διακήρυξη Balfour (Arthur James Balfour προς Lord Rothschild).
- **Σαντζάκι Ιερουσαλήμ:**
 - πριν από 1914-1918: 600.000 Άραβες (μουσουλμάνοι και χριστιανοί, 80.000 Εβραίοι) .
 - 1918: 700.000 Άραβες, 56.000 Εβραίοι.

1920-1945 [2]

- **9 Δεκεμβρίου 1917:** Κατάληψη Ιερουσαλήμ (στρατηγός Sir Edmund Allenby).
- **1 Οκτωβρίου 1918:** Κατάληψη Δαμασκού και απομάκρυνση Οθωμανών από Αραβικά εδάφη.
- **1919:** Αιγυπτιακή εξέγερση ενάντια στην αγγλική κατοχή (αρχή των εθνοτήτων).
- **1920:** Εξέγερση στο Ιράκ και στην Παλαιστίνη.

Ρόλος Πετρελαϊκών Εταιρειών [1]

Σαουδική Αραβία – Ιράκ

- Texas Oil Company
 - Standard Oil of New Jersey
 - Socony Vacuum
 - Standard Oil of California
- = Arabian American Oil Company (Aramco) 1944

Ρόλος Πετρελαϊκών Εταιρειών [2]

Κουβέϊτ

- **1934:** Anglo-Iranian Oil Company (British Petroleum) + American Gulf Oil Corporation = Kuwait Oil Company
 - (ανακάλυψη πετρελαίου 1938, εκμετάλλευση κοιτασμάτων μετά τον πόλεμο.

Ρόλος Πετρελαϊκών Εταιρειών [3]

Μεγάλη Βρεταννία – Γαλλία:

1. απόδοση τυπικής ανεξαρτησίας.
2. έλεγχος των καθεστώτων (μονάρχες ή δημοκρατικές ομάδες αντίστοιχα).

Επιρροή δυτικών ιδεολογιών:

1. Φιλελευθερισμός
2. Κομμουνιστικός μαρξισμός
3. Φασισμός

Ρόλος Πετρελαϊκών Εταιρειών [4]

- Πρώτη διατύπωση της ιδέας της αραβικής ενότητας: κομμουνιστικά κόμματα μεσοπολέμου (δεκαετία 1930, Τρίτη Διεθνής).
- **Περίπτωση Αιγύπτου:** συνύπαρξη αιγυπτιακού εθνικισμού και αραβισμού (μετά το 1936).

1939: Έναρξη Παγκοσμίου Πολέμου – στάση Αράβων

- **Μάϊος 1939:** Λευκή Βίβλος
- **Μάϊος 1941:** δηλώσεις Eden
- **1943:** Ανεξαρτησία του Λιβάνου
- **1945:** Ανεξαρτησία της Συρίας
- **22 Μαρτίου 1945:** ίδρυση Ένωσης Αραβικών Κρατών (Σαουδική Αραβία, Υεμένη, Ιράκ, Συρία, Λίβανος, Υπεριορδανία, Αίγυπτος).

Ενότητα 10β

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ [1]

- **1882:** Βρετανική κατοχή – Διώρυγα Σουέζ
- **1914:** Αγγλικό προτεκτοράτο
- **1922:** Ανεξαρτησία (28 Φεβρουαρίου)
- **1936:** Αιγυπτιο-βρετανική συνθήκη – τέλος αγγλικής παρουσίας
- **1945:** Ίδρυση Αραβικού Συνδέσμου στο Κάιρο
- **1948/9:** Αραβο-ισραηλινός πόλεμος (Φεβρουάριος 1949)

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ [2]

- **23 Ιουλίου 1952:** «Ελεύθεροι αξιωματικοί» υπό τον Αμπντούλ Νάσερ τέλος βασιλείας Φαρούκ
- **1956:** Εθνικοποίηση Εταιρείας της Διώρυγας του Σουέζ
 - **Αγγλο-γαλλικός** αποκλεισμός υπό ισραηλινή καθοδήγηση
- **1958-1961:** Ενωμένη Αραβική Δημοκρατία
- **1961:** Αποσκίρτηση της Συρίας
- **1960:** Αρχίζει η ανέγερση του φράγματος του Ασουάν με σοβιετική στήριξη (1970)

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ [3]

- **1967:** Κλείσιμο των Στενών του Τιράν – Αραβοισραηλινός πόλεμος των 6 Ημερών (Σουέζ 1975)
- **1969:** «Πόλεμος Φθοράς» μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ
- **1970:** Θάνατος Νάσερ – Ανουάρ Σαντάτ
- **1972:** Απόσυρση σοβιετικών συμβούλων
- **1973:** Αραβο-ισραηλινός πόλεμος (Αίγυπτος – Συρία)

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ [4]

- **1974:** Αρχίζει η αποχώρηση των Ισραηλινών από το Σινά
- **1977:** Επίσκεψη Σαντάτ στην Ιερουσαλήμ
- **1979:** Καμπ Ντέιβιντ
- **1981:** Δολοφονία Σαντάτ – Μουμπάρακ
- **1989:** Επιστροφή Σινά
- **1990/1:** Πόλεμος του Κόλπου

Νασσερισμός [1]

- Κριτική στην ισχύ των μεγάλων γαιοκτημόνων
- Κριτική στην αποικιοκρατία (Αλγερία, Ισραήλ)
- Ψυχρός πόλεμος (Σοβιετική Ένωση)

Ορισμός: «αραβικός σοσιαλισμός»

Νασσερισμός [2]

- **1952:** Νάσσερ
- **1954: Κόμμα Μπάαθ** (σοσιαλιστικό κόμμα για την αραβική αναγέννηση, 1943)
- **Φεβρουάριος – Απρίλιος 1955: Σύμφωνο της Βαγδάτης** (Τουρκία, Ιράν, Ιράκ, Πακιστάν)

Νασσερισμός [3]

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ:

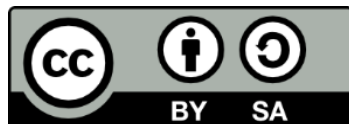
- **Απρίλιος 1955:** Νάσσερ – Τσου εν Λάι
- **Σεπτέμβριος 1955:** αγορά όπλων από Τσεχοσλοβακία
- **Ιούλιος 1956:** Πόλεμος του Σουέζ
- **Νοέμβριος 1954:** Αλγερινή εξέγερση
- **1955:** Ανεξαρτησία Σουδάν
- **1956:** Ανεξαρτησία Τυνησίας και Μαρόκου
- **Ιανουάριος 1957:** Δόγμα Αϊζενχάουερ

Νασσερισμός [4]

1958-1970: Κυριαρχία νασσερισμού

1. Η σημαντικότερη εκδοχή του αραβικού εθνικισμού.
2. Μυθοποίηση «ιμπεριαλισμού».
3. «Αραβικός σοσιαλισμός» (κρατικός καπιταλισμός;)
4. Σεβασμός προς το Ισλάμ αλλά απαγόρευση ανάμειξης (1954: διάλυση των Αδελφών Μουσουλμάνων).
5. Αντιπαλότητα προς τον μαρξισμό και τις «αυτόχθονες» εκδοχές του μαρξισμού.
6. Κοινωνικό υπόβαθρο: μικροαστική τάξη των πόλεων, αγρότες, φοιτητές: ανάπτυξη κρατικού τομέα.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ